

filios nō facturi: et qui nō nubūt sic q̄si
viduū ppter quod qui laborāt sine causa
laborant. Fructus enim illozū alienige
ne merent. et substantiā illozū rapiēt
et domos euerrent. et filios eoz captiua
bunt quia in captiuitate et fame generāt
natos suos. Et qui negociant in rapina
q̄tūdiu exornant ciuitates et domos su
as et possessiones et psonas suas: tāto ma
gis adcelatoz eos super peccata sua dicit
dñs. Quō celatur fornicaria, mulierem
idoneā et bonam valde. sic celabitur iu
sticia iniquitatē cum exornat se. et accu
sat eam in facie cum venerit qui defen
dat exquirentē omne peccatū super ter
ram. Propterea nolite simulari ei nec
operibz eius: qm̄ adhuc pusillum: et tol
letur iniquitas a terra. et iusticia regna
bit in vos. Nō dicat peccatoz se nō peccas
se: qm̄ carbonēs ignis pburet sup caput
eius qui dicit. nō peccaui corā deo et glo
ria ipius. Ecce dñs cognosceret oīa opera
hominū. et adinuentōnes illoz et cogi
tationes illoz et corda illozū. Dixit enī:
fiat terra et facta est. fiat celū et factum
est. Et in verbo illius stelle fundate sunt
et nouit numerū stellarū. Qui scrutat̄
abissum et thesauros illarū: qui mēsus
est mare et cōceptum eius. Qui cōclu
sit mare in medio aquarū. et suspendit
terrā sup aquas verbo suo. Qui extēdit
celū quasi camerā: sup aquas fundauit
eū. Qui posuit in deserto fontes aquarū
et sup verticē montiū lacus ad emitten
dum flumina ab eminenti petra: vt por
taret terrā. Qui finxit hominē: et posu
it cor suū in medio corporis. et misit ei
spiritū vitā et intellectū et spiramē dei oī
potētis q̄ fecit: oīa et scrutinat oīa abscon
sa in abscofis terre. Sic nouit adinuen
tionē vestrā. et q̄ cogitatis in cordibz ve
stris peccantes et volētes occultare pec
catayra. Prop̄ q̄ dñs scrutinādo scru
tinauit oīa opa v̄ra et traducet vos oēs
et vos confusi eritis cū pcesserint peccata
vestra corā hoībus. et iniquitates erūt q̄
accusatores stabunt in die illo. Quid fa
cietis: aut quō abscondetis peccata v̄ra

coram deo et angelis eius? Ecce iudex de
us: timete eum. Desinite a peccatis ve
stris. et obliuiscamini iniquitates v̄ras
iam agere eas in sempiterno. et de
du
cet vos et liberabit de omni tribulatōne
Ecce enī incendit ardor sup vos turbe
copiose. et rapiēt quosdā ex vobis et ci
babunt idolis occisos. et q̄ cōsenserint
eis erūt illis in derisum et in impropertū
et in cōculcationē. Erūt enī locis locus.
et in vicinas ciuitates exurrectio multa
sup timentes dñm. Erunt quasi insani
nemini parcentes. ad diripiendū et de
uastandū adhuc timētes dñm. quia de
uastabūt et diripiant substantias et de do
mibz suis eos eiciēt. Tūc parebit pba
tio electozū meozū: vt aurū q̄ pbat ab
igne. Audite dilecti mei dicit dñs. Ecce
adsunt dies tribulatōis. et de his libera
bo vos. Ne timeatis nec hesitetis: qm̄ de
us durus vester est. Et q̄ seruat mādata et
pcepta mea dicit dñs deus: ne pponde
rent vos peccatayra ne supeluent se in
iquitates v̄re. Cle qui pstringunt a pec
catis suis et obtegunt ab iniquitatibus
suis quemadmodū ager cōstringitur a
filia. et spinis tegit semita eius per quā
nō transit homo. et excludit. et emittit
ad deuorationē ignis.

Explicit liber Eisdre tercius. In
cipit prologus beati Hieronymi
presbyteri in librum Tobie.

Dromatio et heliodoro
episcopis. Hieronymus
presbyter in dño salutē
Mirari nō desino exa
ctationis vestre instantiā
Erigit enim vt librū
chaldeo smone scriptū: ad latinū stilū
trahā. librū vtiq; tobie quē hebrei de cat
halogo diuinarū scripturarū secātes. his
q̄ agiographa memorāt mancipant. Fe
ci satis desiderio v̄ro: nō tñ meo studio.
Arguūt enī nos hebreoz studia: et impu
tant nobis q̄ suū canonē latinis attrib
ista transferre. Sed melius esse iudicās

Tobias

phariseoz displicere iudicio. et episcopo
rum iussionibz deseruire institi vt potui
Et qz vicina est chaldeoz lingua sermo
ni hebraico vtriusqz lingue peritissimū lo
quacē reperiēs: vnius diei labore arripui
et quicqd ille mihi hebraicis verbis ex
pressit hoc ego accito notario sermonibz
latinis extosui. Oracionibz vris merce
dem hui' opis pensabo cū gratū vobis
didicero me quod iubere estis dignati
compleffe.

Explicit prologus in libzū Tobie.
Incipit liber Tobie Capitulū I

Tobias ex

tribu et ciuitate ne
ptalim q̄ est in su
perioribz galilee su
pra nason. post viā
q̄ ducit ad occidētē
in sinistro hñs ciui

ratē septet. cū capt' esset in diebz salma
nasar regis assyrioz. in captiuitate tñ po
situs viā veritatē nō deseruit ita vt oia q̄
hñe poterat q̄tidie cōcaptiuis fratribz q̄
erāt ex ei' genere impartiret. Cūqz esset
iunior oibz ī tribu neptali. nihil tñ pue
rile gessit in ope. Deniqz cū irēt oēs ad
vitulos aureos q̄s hierobā fecerat rex
israel. hic solus fugiebat cōsortiū oim.
et pgebat ad hierl'm ad templū dñi ⁊ ibi
adorabat dñm deū israel. oia primitiua
sua ⁊ decimas suas fideliter offerēs. ita
vt in tercio anno p̄selitis ⁊ aduenis mi
ni tra: ret oēm decima ionē. Dec ⁊ h̄ i s̄ si
milia s̄m legē dei puerulus obseruabat
Cū nō fact' fuisset vir: accepit vxorē an
nam de tribu sua: genuitqz ex ea filiū no
men suū imponēs ei. quē ab infantia ti
mere deū docuit ⁊ abstinere ab oī pctō.
Igit' dū p captiuitatē deuenissz cū vxo
re sua ⁊ filio in ciuitatē ninuē cū oī tri
bu sua. ⁊ cū oēs ederēt ex cibis gentiliū
iste custodiuit aiām suā et nūqz cōtami
natus est in escis eoz. Et qm̄ memor fu
it dñi in toto corde suo. dedit illi de' gra

tiam in cōspectu salmanasar regis et de
dit illi ptatez q̄cūqz vellet ire hñs liber
tate q̄cūqz facere voluisset. Pergebat ei
p oēs q̄ erāt in captiuitate: et monita sa
lutis dabit eis. Cū autē venisset in rages
ciuitatē medoz. et ex his q̄bus honora
tus fuerat a rege habuisset decē talenta
argenti. ⁊ cū in mlta turba generis sui
gabellū egentē videret qui erat ex tribu
eius: sub cyrographo dedit illi memora
tum pondus argēti. Post multuz vero
tpis mortuo salmanasar rege. cū regna
ret sennacherib filius eius. p eo. et filios
israel exosos haberet in p̄spectu suo tobi
as quotidie pgebat p oēm cognationē
suā. et cōsolabatur eos: diuidebatqz vni
cuicqz. put poterat de facultatibus suis.
Esurientes alebat nudisqz vestimēta p
tebat. et mortuos atqz occisios sepul. urā
sollicit' exhibebat. Deniqz cū reuersus
esset rex sennacherib fugiēs a iudea: pla
gam quā circa eū fecerat de' ppter blas
phemiā suā. et irat' multos occideret ex
filijs israel: tobias sepeliebat corpora eo
rū. Et vbi nunciatū est regi: iussit eū oc
cidi. et tulit oēm substantiā eius. Tobias
vero cū filio suo ⁊ cū vxore fugiēs nu
dus latuit. qz multi diligebāt eū. Post
dies vero q̄dragintaquinqz occiderūt re
gem filij ipsius. Et reuersus est tobias
in domū suā omnisqz facultas eius re
stituta est ei.

II

Est hec vero cū essz dies festus
p dñi ⁊ factū essz prandiū bonū in
domo Tobie: dixit filio suo. Va
de et adduc aliquos de tribu nostra ti
mētes deū. vt epulenti nobiscū. Cūqz
abisset reuersus nūciauit ei vnū ex filijs
israel iugulatū iacere ī platea. Stratim
qz exiliens de accubitu suo. relinquens
prandiu ieiunus puenit ad corpus tol
lensqz illud portauit ad domū suā occul
te: vt dum sol occubuisset caute sepeli
ret eū. Cūqz occultasset corpus. mandu
cauit panē cum luctu ⁊ tremore memo
rās illū sermonē quē dixit dñs p amos
p̄phetam. Dies festi vestri cōuerrentur
in lamētationē et luctū. Cū vero sol oc
dd iij

cuuisset: abiit et sepeliuit eam. Argue-
bant autē eum omnes primi eius dicē-
tes. Jam hui⁹ rei causa interfici iussus
es. et vix effugisti mortis imperiū et ite-
rum sepelis mortuos. S; tobias plus
timens deum q̄ regē rapiebat corpora
occisorū et occultabat in domo sua et me-
dijs noctib; sepeliebat ea. Cōtigit autē
vt quadā die fatigatus a sepultura veni-
ens domū iactasset se iuxta parietē et ob-
dormisset et ex nido hyrundinū dormiē-
ti illi: calida stercoza inciderent sup ocu-
los eius: fieretq; cecus. Hanc autē ten-
tationē ideo pmisit dñs euenire illi: vt
posteris daretur exemplum patiētie ei⁹
sicut et sancti iob. Nam cum ab infan-
tia sua semper deum timuerit et manda-
ta eius custodieret. non est contristatus
cōtra deum q̄ plaga cecitatis eueniret
ei. sed immobilis in dei timore pmāsit:
agens gratias omnib; diebus vite sue.
Nam sicut beato iob insultabant reges
ita isti parētes et cognati eius irridebāt
vitā eius dicētes. Ubi est spes tua pro
qua elemosynas et sepulturas faciebas.
Tobias vō increpabat eos dicēs. Nolite
ita loqui: qm̄ filij sanctorū sum⁹. et vitā il-
lam expectamus. quā deus datur⁹ ē his
qui fidē suā nūq̄ mutāt ab eo. Annare-
ro vxor eius ibat ad opus tertrinū quo-
tidie. et de labore manū suarū victum
quē cōsequi potuisset deferebat. Cū fa-
ctum est: vt tēdū caprarū accipiēs: detu-
lisset domi. Cuius cū vocē balantis vir
eius audisset dixit. Videte ne forte fur-
tiuus sit. Reddite eū dñis suis qz nō li-
cet nobis aut edere ex furto aliquid aut
cōtingere. Ad hęc vxor eius irata rñdit.
Manifeste vana facta ē spes tua. et ele-
mosyne tue mō apparuerunt. Atq; his
et alijs huiuscemodi vobis exprobrabat
ei.

III

¶ Tunc tobias ingemuit et cepit
t orare cū lachrymis: dicēs. Ius-
tus es dñe. et oīa iudicia tua ve-
ra sunt. et omnes vie tue misericordia et
veritas et iudiciū. Et nunc dñe memoz
esto mei: et ne vindictā sumas de pecca-

tis meis: neq; reminiscaris delicta mea
vel parentū meoz. Qm̄ nō obediui⁹
pceptis tuis. ideo traditi sum⁹ in dire-
ptionē et captiuitatē et mōrtē et in fabulā
et in improperiū oīb; natōnib; in quibus
dispersisti nos. Et nūc dñe magna iudi-
cia tua: qz nō egimus sm̄ pcepta tua. et
nō ambulauim⁹ sinceriter coraz te. Et
nunc domine sm̄ voluntatē tuā fac me-
cum. et pcipe in pace recipi spiritū meū
Expedit enī mihi mori magis q̄ vivere
Eadē itaq; die cōtigit vt sara filia rague-
lis in rages ciuitate medoz. et ipa audi-
ret improperiū ab vna ex ancillis patri-
sui: qm̄ tradita fuerat septē viris: et de-
monū nomie asmodeus occiderat eos
mox vt ingressi fuissent ad eam. Ergo
cum p culpa sua increparet puellam. re-
spondit ei dicēs. Amplius ex te non vi-
deamus filium aut filiam sup terrā: in-
tersectrix viroz tuoz. Nunq̄ et occidere
me vis sicut etiā occidisti septē viros.
Ad hęc vocē perrexit in supius cubiculū
domus sue. et tribus dieb; et trib; nocti-
bus nō māducauit neq; bibit: sed in ora-
tione psistens cū lachrymis deprecabā-
tur deum vt ab isto improperio liberaret eā
Factum est autē die tertia dum cōpleret
orationē: benedicens deū dixit. Benedi-
ctum est nomē tuū deus patrū nostroz
qui cū irat⁹ fueris: misericordiā facies.
et in tpe tribulatiōnis peccata dimittis
his qui inuocāt te. Ad te dñe faciē meā
cōuerto: ad te oculos meos erigo. De-
to dñe vt de vinculo improperij huius
absoluas me: aut certe desup terrā eri-
pias me. Tu scis dñe quia nūq̄ cōcupi-
ui virū. et mundā seruauī aiām meā ab
oī pcupiscētia. Nunq̄ cū ludentib; mi-
scui me: neq; cū his q̄ in leuitate ambu-
lant pcipe me pbui. Virū autē cum ti-
more tuo nō cū libidine mea cōsensu su-
scipere. Et aut ego indigna fui illis aut
illi forsitan mihi nō fuerūt digni: qz for-
sitanyro aliq̄ pseruasti me. Nō est enim
in hoīs ptate psiliū tuū. Hoc autē p cer-
to h; oīs q̄ colit te: qz vita ei⁹ si in pbato-
ne fuerit coronabitur: si autē in tribula-

dione fuerit: liberabis. et si in corruptōe fuerit: ad misericordiā tuā uenire licebit. **N**ō enī delectarī in p̄ditōibz n̄ris q̄ post tēpestatē trāquillū facis. et post lachrymationē et fletū exultatōz infandis. Sic nomē tuū de' isrl' b̄ndictū in secula. In illo tpe exaudite sunt p̄ces ambr̄ in cōspectu glorie summi dei: et missus ē angelus dñi sanct' raphael ut curaret eos ambr̄s quoz vno tpe sunt orōes in cōspectu dñi recitate. **III**

Sicut cum tobias putaret orationem suā exaudiri ut mori potuisset vocauit ad se tobiā filiū suum: dixitq; ei. Audi fili mi verba oris mei: et ea in corde tuo q̄si fundamentū cōstrue. Cū acceperit deus aiām meam corp' meū sepeli. et honore habebis matri tue oībz diebz vite eius. Memor enī esse debes: q̄ et quāta picula passa sit p̄ te in vtero suo. Cū autē et ipa cōpleuerit tps vite sue: sepelias eam circa me. **O**ibus autē diebz vite tue in mente habeto deū: et caue ne aliquē peccato cōsentias et p̄termittas p̄cepta dei nostri. **E**x substantia tua fac elemosynā. et noli auertere faciem tuā ab vllō paupere. ita enī fiet: ut nec a te auertat facies dñi. Quō potueris ita esto misericors. Si multū tibi fuerit abundanter tribue: si exiguū tibi fuerit: etiā exiguū libēter impartiri stude. **P**remiū eīlonū tibi thesaurizas in die necessitatis. qm̄ elemosyna ab oī peccato et a morte liberat. et nō patietur aīaz ire in tenebras. **F**iducia magna erit corā summo deo elemosyna oībz facientibus eā. **A**ttēde tibi fili mi ab oī fornicatione. et p̄ter vxorē tuā nunq̄ patiar' crimē scire. **S**upbias nūq̄ i tuo sensu aut in tuo verbo dñari p̄mittas. **I**n ipa enī initiū sumpsit oīs p̄ditio. **Q**uicūq; tibi aliqd opatus fuerit. statim ei mercedem restitue. et merces mercenarij tui apud te oīno nō remaneat. **N**ō ab alio odetis fieri tibi: vide ne tu aliquē alteri facias. **P**anē tuū cū esurientibz et egētibz comede: et de vestimēt' tuis nudos tege. **P**anē tuū et vinū tuū sup sepulcu

ram iusti cōstitue. et noli ex eo māducare et bibere cū peccatoribz. **C**ōsiliū semp a sapiente pquire. **O**mmi tempore benedic deum. et pece ab eo ut vias tuas dirigat. et omnia cōsilia tua in ipō permaneat. **I**ndico etiā tibi fili mi dedisse me decē talenta argēti dū infantulus esses gabelo in rages ciuitate medoz. et cyrographum eius apud me habeo. **E**t id eo perquire quō ad eū puenias. et recipias ab eo supra memoratū pondus argenti et restituas ei cyrographū suum. **N**oli timere fili mi: paupere quidē vitā gerimus: sed multa bona habebim' si timuerimus deū. et recesserimus ab oī peccato et fecerimus bene. **V**

Tunc respōdit tobias patri suo: et dixit. **O**mnia quecūq; p̄cepi sū mihi: faciā pater. **Q**uō autē pecuniam hanc inquiram ignoro. **I**lle me nescit: et ego eum ignoro. **Q**uod si gnūm dabo ei. **S**ed neq; viā per quam pergat illuc: aliq̄ cognoui. **T**unc pater suus r̄ndit illi et dixit. **C**yrographū quidem illius apud me habeo quod dū illi ostenderis statim restituet. **S**ed perge nunc et inquire tibi aliquē fidelē virū. qui eat tecū salua mercede sua dum ad huc viuo: ut recipies eam. **T**unc egressus tobias inuenit iuuenē splendidum stantē precinctū: et quasi paratū ad ambulandū. **E**t ignorās q̄ angel' dei esset salutauit eū: et dixit. **U**nde te habemus bone iuuenis. **A**t ille r̄ndit. **E**t filijs isrl'. **E**t tobias dixit ei. **N**osti viā q̄ ducit i regionē medoz. **C**ui r̄ndit. **N**oui et oīa. **I**n ihera eius frequēter ambulauit. et māsī apud gabelū fratrem nostrū qui morat' in rages ciuitate medoz q̄ posita est in mōte egbathanis. **C**ui tobias ait. **S**ustine me obsecro donec hec ipa nunciē patri meo. **T**unc ingressus tobias indicauit vniuersa hec patri suo. **S**up q̄ ammirat' pater rogauit ut introiret ad eū. **I**ngressus itaq; salutauit eum: et dixit. **G**audium tibi fit semper. **E**t ait tobias. **Q**uale gaudiū mihi erit qui in tenebris sedeo: et lumē celi nō video. **C**ui ait iu

uenis. Forti aiso esto: in proximo est vt a deo cureris. Dixit itaq; illi tobias. Nū quid poteris pducere filiū meū ad gabellū in rages ciuitatē medoz. 7 cū redieris restitua tibi mercedē tuā. Et dixit ei angelus. Ego ducā 7 reducā eū ad te. Cui tobias rñdit. Rogo te. Indica mihi de q̄ domo: aut de qua tribu es tu? Cui raphael angelus dixit. Genus q̄ris mercennarij an ipm mercennariū qui cū filio tuo eat? Sz ne forte sollicitū te redam. ego sum aqarias: ananie magni filius. Et tobias rñdit. Ex magno genere es tu. Sed peto ne irascaris q̄ voluerim cognoscere genus tuū. Dixit autē illi angelus. Ego sanū ducā et sanū tibi reducā filiū tuum. Rñdens autē tobias ait. Bene ambuletis. et sit dñs in itinere v̄ro. 7 angelus ei? p̄miserit robiscū. Tūc patis oib; q̄ erāt in via portāda fecit tobias vale p̄ri suo 7 matri sue. 7 ambulauerūt ambo filij. Cūq; p̄fecti essent: cepit m̄ ei? flere 7 dicere. Baculū senectutis n̄re tulisti 7 trāsmisisti a nobis. Nunq̄ fuffet ipa pecunia p̄ q̄ misisti eū. Sufficiebat nob paup̄tas n̄ra vt diuitias p̄putaremus hoc q̄ videbam? filiū n̄m. Dixitq; ei tobias. Noli flere. Salu? p̄ueit fili? n̄. et salu? reuertet ad nos: 7 oculi tui videbūt illū. Credo enī q̄ angel? dei bon? comitet ei. et bñ disponet oia. q̄ circa eū gerunt: ita vt cū gaudio reuertat ad nos. Ad hāc vocē cessauit mater eius flere: et tacuit.

VI

Rofect? est autē tobias: 7 canis p̄secut? est eū. et māsit pama māfione iuxta fluuiū tygris. Et exiuit vt lauaret pedes suos. et ecce piscis immanis exiuit ad deuorandū eū. Quē expauescens tobias: clamauit voce magna: dicēs. Dñe inuadit me. Et dixit ei angel?. Apprehēde brāchiā eius. 7 trahē eū ad te. Qd cū fecisset attraxit eū i sic cū 7 palpitare cepit añ pedes eius. Tūc dixit ei angelus. Exētera hunc piscē. et cozlei? et fel 7 iecoz reponē tibi. Sūt enī hec necessaria ad medicamenta vtiliter. Qd cū fecisset assauit carnes ei? et secū

sustulerūt in via: cetera salierūt q̄ sufficerēt eis. quib; puenirēt i rages ciuitatē medoz. Tūc interrogauit tobias angelū 7 dixit ei. obsecro te aqaria frater vt dicas mihi qd̄ remediū habebūt ista q̄ de pisce fuare iussisti. Et rñdēs angel? dixit ei. Cordis ei? p̄ticulā si sup carbonēs ponas sum? eius extricat oē gen? demonioz siue a viro siue a muliere: ita vt vltra nō accedat ad eos. Et selualet ad vnguendos oculos in qb; fuerit albugo: et sanabūt. Et dixit ei tobias. Ubi vis vt maneam? Rñdēsq; angel? ait. Est hic raguel noie vir p̄pinqu? de tribu tua. et hic h3 filia noie sarā: h3 neq; masculū neq; feminā vllā h3 aliā p̄ter eā. Tibi debet ois substātia ei? et oportz eā te accipere cōiugē. Petē q̄ eā a p̄re ei? et dabit tibi eā in vxozē. Tūc rñdit tobias et dixit. Audio qz tradita ē septē viris 7 mortui sūt. h3 et h̄ audiui: qz demoniū occidit illos. Timeo q̄ ne forte 7 mihi hec eueniāt et cū sim vnic? parētib; meis. deponā se nectutē illoz cū tristitia ad iseros. Tūc angel? raphael dixit ei. Audi me 7 oñdā tibi. q̄ sunt quib; p̄ualere pōt demoniū. Hi nāq; qui iugiū ita suscipiūt vt deū a se et a sua mente excutiāt. et sue libidinis ita vacent sicut equ? et mulus quib; nō est intellect?: h3 potestātē demonioz sup eos. Tu autē cū accepis eā ingressus cubiculū p̄ tres dies p̄tines esto ab ea 7 nihil aliud nisi orōib; vacabis cum ea. Ipa autē nocte. incēso iecozē piscis fugabit demoniū. Secūda vero nocte i copulatione sanctorz p̄tarchaz admitter. Tercia autē nocte bñdictōz pleq̄ris: vt filij ex vobis p̄crenē incolumes. Trāfacta autē tertia nocte accipies virginē cū timore dñi amore filioz magisq; libidinis duct? vt in semine abrae benedictionē in filijs consequaris.

VII

Aggressi sunt autē ad raguelē i et suscepit eos raguel cum gaudio. Intuensq; tobiām raguel dixit anne vxori sue qz similis est iuuenis iste sobrino meo. Et cū hec dixisset ait. Un̄ estis iuuenes fratres nostri. At

Tobias

illi dixerunt. Ex tribu neptalim sumus et
captiuitate niniue. Dixitq; illis raguel
Postis tobiã fratrem meũ. Qui dixerunt.
Nouim?. Cũq; mĩtra bona loq̄ret de eo.
Dixit angelus ad raguelẽ. Tobias de q̄ in
terrogas p̄ istu' est. Et misit se raguel et
cũ lachrymis osculat' eũ. et plorãs sup̄
collũ ei'. dicit. Bñdictio sit tibi fili mi:
qz toni et optimi viri filii es. Et aña vxor
ei' et sara ipoz filia lachrymate sũt. Post
q̄ aũt locuti sũt: p̄cepit raguel occidi a-
rietẽ et parari puuium. Cũq; hortaret
eõs discũtere ad prandiu' tobias dixit.
Hic ego hodie nõ mādualo neq; bibã:
nisi prius petitionẽ meã cõfirmes. et p̄-
mittas mihi dare sarã filiã tuã. Quo
audito vlt̄o raguel expanit sciẽs qd̄ eue-
nerit illis septẽ viris q̄ ingressi sunt ad
eã. et timere cepit: ne forte et huic filie cõ-
tingeret. Et cũ nutaret et nõ daret petẽ-
ti vllũ rñsum: dixit ei angelus. Noli time-
re dare eã istu: qm̄ huic timẽti deũ debet
piũ filia tua. Propterea ali' nõ potuit
hẽre illã. Tũc dixit raguel. Nõ dubito qd̄
de' p̄ces: lachrymas meas i' asp̄ctũ suo
admiseric. Et credo qm̄ i' dõ fecit vos ve-
nire ad me. vt et ista cõiungeret cognã-
tioni sue: s̄m legẽ moisi. Et nũc noli du-
bitũ gerere: qd̄ tibi eã tra dã. Et apprehẽ-
dens dexterã filie sue: dextere tobie tra-
didit dicẽs. De' abraã. et de' isaac. et de'
iacob vobiscũ sit et ipe piũgat vos i' pleat
q; bñdictõz suã i' vob. Et accepta cartha
fecerit scriptõz piũgij. Et post hec epu-
lati sũt bñdicẽtes deũ. Vocauitq; ragu-
el ad se annã vxorẽ suã. et p̄cepit ei vt p̄-
pararet alterũ cubiculũ. Et introduxit il-
luc sarã filiã suã: lachrymata e. Dixitq;
ei. Forti aio esto filia mea. dñs celi det ti-
bi gaudiũ p̄ tedio qd̄ p̄pessa es. VIII

Postq; vero cenauerũt introdu-
p̄ xerũt iuuenẽ ad eã. Recordat'
itaq; tobias sermonũ angeli. p̄-
tulit de cassidili suo p̄tẽ iecoris posuitq;
eã sup̄ carbonẽ viuos. Tũc raphael an-
gelus apprehendit demoniũ et religauit
illud in deserto superioris egypti. Tunc
hortatus est virginez] tobias: dixitq; ei.

Sara: exurge et deprecemur deũ hodie et
cras et secundũ cras: qz his tribus nocti-
bus deo iungimur: tertia aũt transacta
nocte. in nro erim' cõiugio. Filij quippe
sanctoz sum' et nõ possum' ita piungi
sicut gentes q̄ ignorãt deũ. Surgẽtes
aũt pariter instãter orabãt ambo simul
vt sanitas daret eis. Dixitq; tobias. Do-
mine de' patrũ nostroz: bñdicant te ce-
li terre mareq; et fontes et flumina et oẽs
creature tue q̄ in eis sũt. Tu fecisti adãz
de limo terre: dedistiq; ei adiutoriu' euã.
Et nũc dñe tu scis qz nõ luxurie causa
accipio sorozẽ meã piũgẽ: s; sola posteri-
tatis dilectione in qua benedicat nomẽ
tuũ in secula seculozũ. Dixit itaq; sara.
Miserere nobis dñe. miserere nobis. et
cõsenescamus ambo pariter sani. Et fa-
ctum est circa pulloz cantũ accersiri ius:
sit raguel seruos suos et abierũt cũ eo
pariter: vt foderẽt sepulcrũ. Dicebant
enĩ ne simili mō enenerit ei. quo et cete-
ris alijs septẽ viris q̄ sunt ingressi ad eã.
Cũq; parasset fossã: reuersus raguel
ad vxorẽ suã dixit ei. Mitte vnã ex ancil-
lis tuis et videat si mortuus est: vt sepe-
liam eũ aũq; illucescat. At illa misit vnã
ex ancillis suis. Que ingressa cubiculũ
repperit eos saluos et incolumes: secuz
pariter dormientes. Et reuersa nuncia-
uit bonum nunciũ. Et benedixerũt do-
minũ raguel videlicet et annã vxorẽ eius.
Et dixerũt. Benedicimus te domine de-
us israel. quia nõ cõrigit nobis quemad-
modum putabamus. Fecisti enim no-
biscum misericordiã tuã et exclusisti a
nobis inimicum persequentẽ nos. Mi-
sertus es autem duob; vnicis. Fac eos
dñe plenius benedicere te. et sacrificiũ
laudis tue et sue sanitatis offerre: vt co-
gnoscat vniuersitas gentiũ. quia tu es
deus sol' in vniuersa terra. Statimq;
p̄cepit seruis suis raguel vt replerẽt ter-
ra fossã quã fecerant: priusq; elucesce-
ret. Vxori aũt sue dixit vt instrueret cõ-
uiuũ. et p̄pararet oĩa q̄ in cibis erãt iter
agentib; necessaria. Duas q; pingues
vaccas et quattuor arietes occidi fecit.

et parari epulas oib; vicinis suis. cunctis
q; amicis. Et adiurauit raguel tobiam: vt
duas hebdomadas moraretur apud eum.
De oib; aut; q; possidebat raguel dimidi-
am partem dedit tobie. et fecit hac scripturam
vt pars dimidia q; superat. post obitum eorum
tobie domino deueniret.

IX

Tunc vocauit angelus tobiam ad
se: que quidem homines existimabat
dixitque ei. Azaria frater pero vt
auscultes verba mea. Si meipsum tradam tibi
seruum: non ero indignus pudentie tue. Tunc
obsecro te vt assumes tibi aialia siue ser-
uitia. et vadas ad gabelum in rages ciuita-
tem medorum. reddasque ei cyrographum suum
et recipias ab eo pecuniam et roges eum ve-
nire ad nuptias meas. Scis enim ipse quam
numerat pater meus dies. et si tardaue-
ro vna die plus tristat anima eius. Et cer-
te vides quomodo adiurauit me raguel. cuius
adiuramentum spernere non possum. Tunc
raphael assumens quattuor ex seruis rague-
lis et duos camelos. in rages ciuitatem me-
dorum pergit. et inueniens gabelum dedit ei cy-
rographum suum et recepit omnes pecuniam. In-
dicauitque ei de tobiam filio tobie omnia que ge-
sta sunt. fecitque eum secum venire ad nuptias.
Cumque ingressus esset domum raguel inue-
nit tobiam discubentem et exiliens osculati sunt
se inuicem. Et fleuit gabelus benedixitque deum
et dixit. Benedicat te deus israel: quia filius optimi
virii et iusti et timetis deum. et elemosinas
faciet. Et dicat benedictio super uxorem
tuam. et super parentes vestros et videatis filios
vestros. et filios filiorum vestrorum usque in ter-
tiam et quartam generationem. et sit semine vestrum ben-
dictum a deo israel qui regnat in secula seculorum.
Cumque omnes dixissent amen: accesserunt ad
conuiuium. Sed cum timore domini nuptiarum
conuiuium exercebant.

X

Quinero moras faceret tobias
causa nuptiarum. sollicitus erat pa-
ter eius tobias dicens. Putas quare
moratur filius meus. aut quare detentus est
ibi. Putas ne gabelus mortuus est et ne-
mo reddit illi pecuniam. Cepit autem con-
tristari nimis super anna uxorem eius cum eo et ce-
perunt ambo simul flere: eo quod die statuto

minime reuerteretur filius eorum ad eos.
Flebat igitur mater eius irremediabilibus lac-
rymis atque dicebat. Deum me filii mihi
quod te misimus peregrinari. lumen oculorum nostrorum
baculum senectutis nostre: solatium vite no-
stre spe posteritatis nostre. **D**ia filii in te vno
habentes: te non debuimus dimittere a nobis
Cui dicebat tobias. Tace et noli turbari
sanctus est filius meus: satis fidelis est vir ille cum
quod misimus eum. Illa autem nullo modo consolari
poterat: sed quotidie exiliens circumspicie-
bat. et circumibat vias omnes per quas spes re-
meandi videbat vt perculum videret eum si fie-
ri posset: venientem. At vero raguel. dicebat
ad generum suum. **N**ane hic et ego mittam
nuncium salutis de te ad tobiam patrem tuum.
Cui tobias ait. Ego non quia pater me-
us et mater mea modo dies computant et
cruciant spiritus eorum in ipsis. Cumque verbis
multis rogaret raguel tobiam. et ille eum
nulla ratione vellet audire: tradidit ei saram
et dimidiam partem omnis substantie sue
in pueris. in puellis. in pecudibus. in ca-
melis. et in vaccis. et pecunia multa et
saluum atque gaudens dimisit eum a se
dicens. Angelus domini sanctus sit in itinere
re vestro. perducaturque vos incolumes et in-
ueniatis omnia recte circa parentes vestros.
et videant oculi mei filios vestros prius
quam moriar. Et apprehendentes parentes
filiam suam. osculati sunt eam et dimiserunt
ire. monentes eam honorare soceros. dili-
gere maritum: regere familiam. gubernare
domum. et seipsam irreprensibilem ex-
hibere.

XI

Tunc reuerterentur: puenerunt ad
charram que est in medio itinere con-
tra niniuen undecimo die. **D**ixit
autem angelus. Tobias frater: scis quem ad-
modum reliquisti patrem tuum. Si placet ita-
que tibi procedam. et lentum gradum insequar
tur iter nostrum familie filii cum coniuge tua
et cum aialibus. Cumque hoc placuisset vt iret
dixit raphael ad tobiam. Tolle tecum ex fel-
le piscis: erit enim necessarium. Tulit itaque
tobias ex felle illo et abierunt. Anna autem
sedebat secus viam quotidie in supercilio
montis. vnde respicere poterat de lon-

gino. Et dum ex eodē loco specularē
tur aduentū eius. vidit a lōge. et ilico co
gnouit venientē filiū suū: currēsque nun
ciavit viro suo: dicēs. Ecce venit filiū tuū.
Dixitque raphael ad tobiā. At vbi intro
ieris domū tuā statim adora dñm deū
tuū. et grās agēs ei. accede ad patrē tuū
et osculare eū. Statimque lini sup oculos
ei ex felle isto piscis. quōd portas tecū. Sci
as enī quā morā aperient oculus ei. et vide
bit pater tuus lumē celi. et in aspectu tuo
gaudebit. Tūc p̄currat canis quī simul
fuerat in via. et quī nunciū adueniēs blā
dimēto sue caude gaudebat. Et exurgēs
cecus pater. cepit offendēs pedibz curre
re. et data manu puero occurrit in iobuā
filio suo. Et suscipiēs osculat⁹ est eū cū
vixore sua: et ceperūt flere p̄ gaudio. Cū
que adorassent deū et gratias egissent p̄se
derūt. Tūc sumēs tobiās de felle piscis
liniuit oculos patri suo. Et sustinuit quī
dimidiā fere horā. et cepit albugo ex ocu
lis eius quasi mēbrana oui egredi. Quōd
apprehendēs tobiās traxit ab oculis ei⁹
statimque visum recepit. Et gloriificabāt
deū ipse videlicet et vxor eius et oēs qui
sciebant eū. dicebatque tobiās. Benedico
te dñe deus israel quōd tu castigasti me et tu
saluasti me. Et ecce ego video tobiā fi
lium meū. Ingressa est etiā post septē
dies sara vxor filij ei⁹ et oīs familia et pe
cora sana et cameli et pecunia multa vxor
ris: et illa pecunia quā recepat a gabelo
Et narrauit pentibz suis oīa bñficia dei
quā fecisset circa eū p̄ hōiem quē eū duxerat.
Uenerūtque achior et nabath sobrani to
bie. gaudentes ad tobiā: et congratulātes ei
de oībz bonis quā circa illū onderat de⁹. Et
p̄ septē dies epulātes oēs cū gaudio ma
gno gauisi sunt.

XII

Tunc vocauit ad se tobiās filius
t suū: dixitque ei. Quid possumus
dare viro isto sancto quē venit tecū
R̄fidens tobiās: dixit patri suo. Pater
quā mercedē dabimus ei: aut quōd dignū
poterit esse bñficijs eius. Ne duxit et re
duxit sanū: pecuniā a gabelo ipse recepit
vxorē ipse me h̄re fecit et demoniū ab ea

ipse cōpescuit. gaudiū pentibz ei⁹ fecit: me
ipm a deuoratiōe piscis eripuit. te quōd vi
dere fecit lumē celi. et bonis oībz p̄ eum
repleti sum⁹. Quid illi adhuc poterim⁹
dignū dare? Sed peto te pater mi vt ro
ges eū si forte dignabit medietatē de oī
bus quā allata sunt sibi assumere. Et vo
cantes eū pater. et filius. tulerūt eū in
partē. et rogare ceperūt vt dignaret dimi
diā partē oīm quā attulerāt: acceptā habere.
Tūc dixit eis occulte. Bñdicite deū celi
et corā oībz viuētibz p̄stementi ei: quōd fe
cit vobiscū misericordiam suā. Et enī factū m̄ regis
abscondere bonū est: opa autē dei reuela
re et p̄stiteribz nozificū est. Bona est orō
cū ieiunio et elemosyna. magis quā thesau
ros auri recōdere. quā elemosyna a mor
te liberat: et ipsa est quā purgat peccatā et facit
inuenire vitam eternā. Qui autē faciūt
peccatū et iniquitatē: hostes sūt aīe sue. Na
nistesto ḡ vob veritatē. et nō abscondā a
vobis occultū sermonē. Quī orabas cū
lachrymis et sepeliebas mortuos. et tere
linquas prandiū tuū et mortuos abscon
debas p̄ diē in domo tua et nocte sepelies
bas eos ego obtuli orōz tuā dño. Et quōd
accept⁹ eras deo necesse fuit vt tēptatio
p̄baret te. Et nūc misit me dñs vt cura
rē te: et sarā vxorē filij tui a demonio libe
rarē. Ego enī sum raphael angel⁹: vnus
ex septē quī astamus ante dñm. Cūque hec
audissent turbati sunt. et tremētes ceci
derūt sup terrā in faciē suā. Dixitque eis
angel⁹. Pax vob. Nolite timere. Et enī
cū esset vobiscū p̄ voluntatē de⁹ erā: ipm
bñdicite et cātate illi: vidabar quidē vo
biscū māducare et bibere: sed ego cito in
uisibili et potu qui ab hōibz videri nō p̄t:
vtor. Temp⁹ ē ergo vt reuertar ad eū quē
me misit. vos autē benedicite deū. et nar
rate omnia mirabilia eius. Et cū hec di
xisset ab aspectu eorū ablat⁹ est. et vltra
eum videre nō potuerūt. Tūc p̄strati per
horas tres in faciē: benedixerūt deū. Et
exurgentes. narrauerūt omnia mirabi
lia eius.

XIII

a R̄iens autē tobiās senior os
suū: benedixit dominuz et dixit.

Magnus es dñe in eternū. 7 in oīa secula regnū tuū. qm̄ tu flagellas et saluas. deducis ad inferos 7 reducis. 7 nō est q̄ effugiat manu; tuā. Cōfitemi dño filij isrl̄. et in p̄spectu gentiū laudate eū: qm̄ iō disp̄sit vos inter gentes q̄ ignorāt eū vt vos enarretis mirabilia ei⁹. 7 faciatis scire eos qz nō est ali⁹ de⁹ oīp̄tēs p̄ter eū Ipe castigauit nos p̄ iniquitates n̄ras. et ip̄e saluabit nos p̄ misericordiā suā Aspiciat ḡ q̄ fecit nobiscū. 7 cū timore et tremore cōfitemini illi. regēq; seculoz ex altate in opib; v̄ris. Ego aut̄ in terra captiuitatis mee cōfitebor illi: qm̄ oñdit maiestātē suā in gentē peccatricē. Cōuertimini itaq; peccatores. 7 facite iusticiā corā dño: credētes q̄ faciat vobiscū misericordiā suā. Ego aut̄ 7 aīa mea in eo letabimur. B̄ndicite dño oēs electi ei⁹: agite dies leticie 7 cōfitemini illi. Hierlm̄ ciuitas dei. castigauit te dñs in opib; manu; tuaz. Cōfiteri dño in tonis tuis. 7 b̄ndic̄ deū seculoz. vt reedificet in te tabernaculū suū. 7 reuocet ad te oēs captiuos 7 gaudeas in oīa secula seculoz. Luce splēdida gaudebis. 7 oēs fines t̄re adorabūt te. Natōes ex longinq; ad te venient 7 m̄iera deferētes adorabūt i te dominiū. 7 terrā tuā i sc̄ificatōz habebūt. Nōmē ei magnū inuocabūt i te. Male dicti erūt q̄ p̄tēserint te 7 p̄dēnati erūt oēs q̄ blasphemauerit te. b̄ndictiq; erūt q̄ edificauerit te. Tu aut̄ letaberis i filiis tuis: qm̄ oēs b̄ndicent 7 cōgregabūt ad dñm. Beati oēs q̄ diligūt te. 7 q̄ gaudēt sup pace tua. Aīa mea b̄ndic̄ dñm. qm̄ liberauit hierlm̄ ciuitatē suā a cunctis tribulatiōib; ei⁹ dñs de⁹ n̄r. Beat⁹ ero si fuerint reliq; semis mei ad videndā claritatē hierlm̄. porte hierlm̄ ex saphyroz sima ragdo edificabūt. et ex lapide p̄cioso oīs circūit⁹ muroz ei⁹. Ex lapide candido 7 mūdo oēs platee ei⁹ sternent. et p̄ vicof ei⁹ alleluia cātabit. B̄ndit⁹ dñs q̄ exaltauit eā: vt sit regnū ei⁹ in secula seculozū sup eam. Amen. XIII

e Summati sūt smōes tobie. Et postq; illūiat⁹ ē tobias viri

annis q̄dragintaduob; 7 vidit filios nepotū suoz. Cōpletis itaq; annis centū duob;. sepult⁹ est honorifice in ininiue. Quinḡginta nāq; 7 sex annoz lumē oculoz amisit: sexagenari⁹ dō recepit. Reliquū hōp̄ite sue i gaudio fuit. 7 cū bono p̄spectu timoris dei prexit i pace. In hora aut̄ mortis sue vocauit ad se tobiā filiū suū 7 septē iuuenes filios suos nepotes: dixitq; eis. Prope erit interit⁹ ininiue. Nō enī excidit verbū dñi. et fr̄es n̄ri q̄ disp̄si sunt a terra isrl̄: reuertēt ad eā. Dis aut̄ deserta terra ei⁹ replebit. et domus dei q̄ in ea incēsa est itez reedificabit: ibiq; reuertēt oēs timētes deū. Et relinquēt gētes idola sua. 7 veniēt i hierusalē. 7 inhabitabūt in ea. 7 gaudebūt in ea oēs reges terre adorātes deū israel. Audite ḡ filij mei p̄fem v̄m. Seruite dño in veritate. 7 inq̄rite vt faciatis que placita sunt illi. Et filijs vestris mādāte vt faciāt iusticias 7 elemosynas vt sint memores dei. et benedicat eū in oī tpe i veritate 7 in tota virtute sua. Nūc ergo filij audite me. 7 nolite manere hic. Sed quacūq; die sepelieritis matrē vestrā circa me i vno sepulcro. ex eo dirigite gressus v̄ros vt creatis hinc. Video enī qz iniquitas eius finē dabit ei. Factus est aut̄ postobitū m̄ris sue tobias abscessit ex ininiue cū vxore sua et filijs et filiozū filijs. et reuersus ē ad soceros suos. Inuenitq; eos incolumes. in senectute longa. et curā eoz gessit. Et ip̄e clausit oculos eoz. et omnē hereditatē domus raguelis ip̄e p̄cepit: viditq; quintā generationem filios filioz suoz. Et cōpletis annis nonaginta et nouē in timore domini cum gaudio sepelierūt eum. Dis autem cognatio eius. et oīs generatio eius in bona vita 7 in sancta cōuersatione permansit. ita vt accepti essent tam deo q̄ hominibus. et cunctis habitantibus terram.

Explicit liber Tobie.